

РУСИН

ИНФОРМАЧНЫЙ МЕСЯЧНИК РУСИНІВ СЛОВЕНЬСКА
INFORMAČNÝ MESAČNÍK RUSÍNŮV SLOVENSKA

**Вітайте брата Русины
з цілого світа!!!**

Русинська оброда на
Словенську привітатъ 19.
февруара т. р. меджі собов
членів Світової рады Русинів
з Польска, Україны, Мадярська,
Сербска і Чорной горы,
Хорватська, Німецька, Споєных
штатів америцьких.

„Пушаня, пушаня, пушаньовы часы, поїли сьме сало зічме і кобасы...”

То суть першы рядкы співанкы, котры на повну салу заспівав камюньскый фолклорный колектів Барвінок у выше два і пів-годиниовім програмі в Камюнци на Пушаня. Треба гнедь на зачатку повісти, же до того богатого концерту ся до порядной работы дала Матерська і Основна школа в Камюнци, колектів Барвінок, поміг і Сельскый уряд, як і іншы сполоченьскы інштитуції в Камюнци. Як ся гварить в єдноті є сила, то ся в Камюнци подтвердило на сто процент. За режії Мгр. Е. Юрашковой і Мгр. М. Шкваровой, сцены Мгр. М. Битнеровой, ПаедДр. А. Гочіковой і Мгр. М. Марціновой быв створеный богатый вечур з модерным і фолклорным культурным програмом. О тот модернішый ся постарала школа на челі з діректорков ПаедДр. О. Греговов зо своїм учительскым колектівом, а о фолклорну часть дбав Мартін Караш зо своїма членами Барвінку і старшыма радцями, як Миколай Коневал.

чанів, Странячанів і жителів інших сусідніх сел і недалекой Старой Любовні, одкы пришов привитати і поздравити своє родне село Штефан Зима, председа Окресной організації Русиньской оброды на Словенську в Старій Любовні.

Другу часть програму творило фолклорне пасмо колектівів Барвінок, Радость, їх солістів, дуоспіву і т. д. Найперше на сцену вышов в подобі пушаньового діда Миколай Коневал, котрый вышиткым учасникам концерту высвітлив, што то значить пушаня, (одпуст, фашенгы). Порозповідав, якы звыкы і фолклорны традиції ся даколи в Камюнци одбывали. А нелем то, попросив середню і молоду генерацію Камюнчанів, жебы на тот красныи обычай в Камюнци не забывали. Потім ся на сцені черяли колектівы Барвінок, Радость і окремы співаці – гуморным словом, співами, танцями. Скоро ся не зміщали на сцену, тівко парів співало і танцювало. Камюньска публіка вшыкым добрі затляпкала, але найвекшыи успіх і аплавз мало дуо Мартін Караш і Івана Сиувулькова зо співанков, котра Камюнчанам припоминала жывот на їх знамых Полянах. Дарьмо, але своє і пережыте ся цінить найвеце.

▲ Богатый програм камюньского Пушаня збогатили красныма танцями і членове колектіву Радость.

Своє ся цінить найвеце

Много силы, часу і намагы присвятила на приправу Пушаня в Камюнци ей основна і матерська школа. Машкарный плес, Великий краль і мала мыш, Мажоретки, маркізацькый Мірко, І мудрый ся змылить, модерни і ромскы танці, декламачно-музичне пасмо а помеджі то реклама на Камюньску шаву (природне жрідло камюньской воды) і много інших жанрів програму творили першу часть богатого пушаньового концерту в тій модернішій сучасній подобі. Мали успіх, о чім свідчили аплавзы до посліднього місяца заповненой салы Камюн-

Наконець забава на трьох місцях

Треба іщі повісти, же на зачатку концерту діректорка ОШ О. Грегова, привітала на камюньскім

My, Rusnáci, sme už takí: čo si navaríme, to si aj vypijeme.

▲ ФК Барвінок набрав другый дых під веджіньом молодого шефа М. Караша, а же мають богатый репертоар, о тім пересвідчили на акції Пушаня в Камюнци 5. февруара т. р.

Пушаню председкыню Русиньской оброды на Словенську А. Кузмякову, шефку русиньского тіму Народностно-етнічного высылана СРо Т. Лагтову, старосту села Николая Митника, председу ОО РОС в Ст. Любовні Штефана Зиму і вшыткых Камюнчанів і гостів.

По скончіню культурного програму забава продовжувала на трьох місцях: в салі культурного дому мали молоды дискотеку, в дальшых просторах звучали співы Барвінку, а в школі учительскый колектів ся веселив по свойому. Навіщивили сьме вшыткы три місця, але во вшыткых перевладав дух камюньского Пушаня. А то є найвекшыи успіх і будуча візія, же стародавны звыкы в Камюнци не загинуть, бо мають своїх наслідників в молодой генерації.

А. Кузмякова,
Фоткы Інт. Мірослава Бачі з Камюнкы

Ознам

Повічте свойй родині, знамым, колеґам – Русинам, же місячник Інфо Русин собі може каждый купити в новиновых станках.
Редакція

До комплексной структуры днешнього села належить не лем школа, культурный дом, фара, гасичка, але і дом смутку. Праві тот остатній объект до недавна хыбив у селі Волиця меджілабірського окресу. Його староста Мілан Глогінець зо своїма посланцями ся іщі минулого року згодли на ідеї створити про село такый

Дом смутку у Волиці

станок. Уж пустуючі будинки основной школы і матерской школки были зрєконструованы і приспособены на достойне розлучіня з помершыма. Святочне высвячіня нового Дому смутку было 1. януара т. р., котре за участи кураторів і віруючих одправляв сельскый священик о. Мгр. Станко. Іщі треба дати до порядку простор коло станку, зробити фасад. Але на то уж не треба великы фінанції. Хочє ся лем в мені сельской громады подякувати панам Глогінцєви, Другови і іншым посланцям, котры ся старають о скрашліня і службы свого села. М. р. ся у Волиці выбудовали і гардеробы про шпортове дружство, але докончили і оправарьскы работы на фарі.

Анна Владыкова
Меджілабірці

О роботі Русинів у Свиднику

Выбор Окресной організації Русиньской оброды у Свиднику мать девять членів:

Марія Джоґанова (председкыня), Мірон Крайковіч (підпредседа), Ян Калиняк (тайомник), Люба Фецакінова (касирка), Осиф Гергель (контролор) і іншы членове.

Сходимє ся каждый понеділок о 17. годині в Готелі Гогес у Свиднику, де рішымє організачны вопросы, скушамє співанкы в групі Калинец і. тд. Наша окресна організачія мать реґістрованых 90 членів, котры платяты членскы пріспєвкы.

Вышиткы членове выбору суть і членами співацького колектіву КАЛИНЕЦ. Його організачным діректором є Мірон Крайковіч а умелецьким шефом Ян Калиняк. Калинец, котрый ся замірявать главні на популярны русиньскы співанкы, ся може похвалити своей активнов діяльностью. Выступляты на домашніх подіях і за границями. В літніх місяцях минулого року абсолютвовав наприклад концертне турне в Польску.

Выпрацовали сьме і проєкты про языкову комісію русиньского языка о вчленію маковицькых выразів до кодифікованого русиньского языка. Нашы пожадавкы сьме дали до відома председови комісії Мі-

ронови Сисакови і редакції Інфо Русина на опублікованя, але дотеперь сьме ся не дочекали офіціальной одповіді. Жадаме компетентны особы, же бы ся к тому высловили.

Недавно пробігали реконструкчны работы на объекті і просторах коло Грекокатоліцькой церкви св. Параскевы. В рамках тых работ ся управив і простор при гробі А. Павловича. Каждый рік 1. новембра ся членове выбору поділяють на приправі Панахиды коло гробу русиньского будителя. Выбор ОО РО у Свиднику рекомєндовал записати місце його посліднього одпочінку за культурну памятку іші в 1998 р., але МК СР ся ку тій пожадавці поставило неґативно.

Памятаме і на документованя нашой історії. В літі був выпрацованый штатут і основный документ заложіня Музею карпатських Русинів, як незіскового організачії. Тото є в сучасности в шатадію рішіня, была зволена 3-членна комісія, котра мать комуніковати з МК СР оглядом презентації і розвиваня русиньской культуры.

Дальшым вопросом, котрым ся заоберать ОО РО у Свиднику, є преложіня о. Ярослава Поповца з Грекокатоліцького ФУ в Крайній Быстрій до Чірча. О. Поповец стояв при формуваню Здружіня на охрону деревяных церкви під Дукльов, був його председом, старав ся о розвиток нашого регіону. Главні йому патрять вдяка, же церквы суть зрєконструованы. 30. новембра м. р. му у Свиднику ОЗ „Храниме край під Дукльов” уділило за його жертвенну роботу ціну „Злате серцьє”. Тугу по тім, жебы нам вернули того цінного человека, котрого переложіня є про нас великов стратов, сьме декларовали і формов петіції, яку сьме адресовали Епіскопскому уряду.

Зачатком авґуста м. р. нас ословив підпредседа ЗІРСу Ян Липінський з Братіславы з пропозиційов на зорґанізованя театралного выступліня у Свиднику. Постарали сьме ся, жебы гра Хріста Бойчева Окресный шпыталь, або Плуковникова жена, в поданю артистів Театру А. Духновича з Пряшова, была спрово-

▲ Василь Русиняк (в середині) і Осиф Ткач – протаґоністы gry Окресный шпыталь, з котров выступили на свидницькій сцені. Фото Ян Липінський

пагована. Доказом успіху той акції была повна сала Культурного дому у Свиднику. Выступліня ТАД ся у Свиднику стали традиційов. Діректор ТАД М. Марко і драматурґ В. Турок приобіцляли, же на дальшый раз то буде гра з історічнов тематіков Русинів. 12. децембра м. р. сьме ведно з Піддуклянським освітнім центром і містом Свидник, зорґанізовали 12. Віфлєемскый вечір. Приправа сценаря і співанок в поданю колектіву Калинец, была ділом Яна Калиняка. Калинец обогатив і культурный програм Русиньского балу, котрый ОО РО у Свиднику зорґанізовала 14. януара т. р. у Готелі Гогес.

Мгр. Ян Калиняк, Свидник

Карпато-русиньскый научный центр давать уд знамость,
же выголошує каждорічну

Премію Штефана Чепы
ім. Александра Духновича
в области русиньской літературы

Премія в сумі тісяч доларів буде дана за найліпшы творы
в поезії ці в прозі писаны по русиньскы, котры были надрукованы
за дотеперішній 5-річний період.

Премія Чепы ім. Духновича помагать хоснованю русиньского языка в творах,
котры приносяты вызнамный вклад до русиньской літературы. Премія є
фінанцована Штефаном Чепом з Торонта и выдавать ся Карпато-русиньскым
научным центром.

Книгы красной літературы і поезії, надрукованы часі од 1999 по 2004 роки
мають право на премію в 2005 році. Авторам або видавателям треба
представити і предложити 3 екземпларі каждой книжки з коротков
біографієв. 1 апреля 2005 року буде послідный день засланя вышиткых
матеріалів.

Адреса, де треба посылати книжки:

2 екземпларі: Professor Elaine Rusinko, Department of Modern Languages and
Linguistics, UMBC, Baltimore, MD 21250, USA (e-mail: rusinko@umbc.edu)

1 екземплар: Doc. PhDr. Vasil' Choma, Olivova 13, 831 01 Bratislava

Припоминаме забыте...

Роки, як сполошені коні, одлітають до провалин історії. Іщі же нам древні іудеї охабили традицію святити юбілеї визначних акцій. А так, дотримуючі звык, припоминаме собі без фанфар дата з нашої історії, лем так словом о тях, котры уж може на них забыли...

До забытя по пятнадцятох роках помалы одходить і памятна в нашім культурно-націоналінім жывоті акція, яка ся одбыла 20. януара 1990 р. Быв то зъезд, але назвати - який і кого то быв зъезд є - дость проблематичне. Уж лем зато, же ся одбывав в часі заматово-револючных днів, позначеных многыма мітингами, округлыма столами, де ся говорило о болячих вопросах. Глядали выходиска до дальшой работы. Главне і вирішальне слово мали т. зв. дісіденты. Дісидент - то особа незгодна з політиков даного режиму і активно протестуюча проти ньому. Наш дісидент мусиме означати „такзванный”, бо досравды, як нескорше ся укаже, аж на малы вынятки, його переважны особы нелем вірно і оддано служыли націоналіній політиці КПЧ, але і были ей хранителем в тайных службах штатной безпеки.

Праві главны з тях людей сполонні з бывалой номенклатурной „верхушкы КСУТ-у” сколотили приправный выбор, наскоро сочинили новий штатут і без докладной діскусії скликали зъезд.

Днесь, по тівких роках, было бы маловызнамно зрепродукувати

цілу процедуру того акту – громады. Важніше буде припомянути його оптимістичну атмосферу. По довгих штернадцятох роках посланці того форуму могли отворено повісти о вшыткім, што їх трапить, мерзить, што бы хотіли змінити в нашім націоналінім жывоті. Векшына з них одсуджувала політику насильства, авторитарізму, диктату, яку в інтенціях пануючої партії проводив Культурный союз українських трудящих, тотално українізуючий культуру русиньской людности. Дальший вывои націоналіного жывоита вымагав будувания на принципах історичной етнокультуры і етнопознания. Протывагу тым поглядам гласали репрезентанты табору „гураукраїнізаторів”. Были то люде, які на основі українізації нажыли собі і професії, і кареры, а многы з них і титулы. Про них ся українство стало хлібом і сольов, але і другим хрістіянством.

В ході зъезду ся окремы конфраонтачны вопросы давали на голосування. Голосували одкрыто, ручным способом. Рахували ся підняты руки. У такій громадній масі было легко, кедь ся требало, „помылити”, не дорахувати і такым „демократічным” способом в згоді з желаньом правителів зъезду і прирахувати. В режії: Мушинка - Шпірко - узнесія были дпереду приправены. Дарьмо ся векшына домагала зміны назвы організації на - Союз Русинів

Кресба Федор Барна

і Українців. В русиньскім розумінію злучник (спойка) „і” бы значіла узнаня русиньской народности на Словенську, а того „наукова” теорія Мушинкы категорічно не припушати. Так што нияке „і”, але дефіс (-), злучник. Тот знак грамаітчно єднотить два різны слова у єдно семантичне (смысловое) понятя, в данім припаді етнотермін.

Так възшла зо зъезду нова назва організації - **Союз Русинів - Українців**. Його створителі очівісні не рахували з тым, же уж на зъезді учують голоса делегатів, які розпознали їх „дукавий” замір схрестити, згібридувати дві генетічно, історічно одлишны народности до єдного камуфлажного етнотерміну. Запамятав ся учасникам споминаного зъезду выступ гуменьского посланця Маріяна Харітуна, котрый повів, же дозріла потреба заложыти окрему організацію Русинів. Хоць ідея створити таку ор-

ганізацію выношувала ся почас револючных округлых столів не лем в Гуменнім, але і в Пряшові, Меджілабірцях, важне є, же была наднесена на такім масовім форі.

Днесь визнам споминаной акції видиме в тім, же од ньой ся зачали одвивати дві тенденції в культурно-народноснім жывоті Русинів. Єдна, справована апаратом Союзу Русинів-Українців, одвивать ся в дусі мушинкізму, што значить і надале, як у поминулых роках, українізувати русиньску людность, замінившы комуністичну ідеологію на великоукраїнську націоналістичну. Як протывага явно українофілскій тенденції възникла **Русиньска оброда**. Возникла спонтанно. Єй зрод не був выкликаний чуждіма впливами, але внутронаціоналіныма причинами, насущнов потребом ревіталізувати жывоит Русинів на Словенську.

Федор Барна

REKLAMA

Stakčinská 758/8, 069 01 Snina
tel./fax: 057/76 82 119, e-mail: stavsp@ke.psg.sk

приемселных ставієб сме зреалізували вьставбу ЧС ÖMV а ЧС LPG, в області екологіє ЧОВ в Сніне а Медзілаторціях, водоводы а каналізаціє, пре здравотніцтво ітернү павілон NsP в Медзілаторціях, пеаажне ұставу TATRA BANKA, а. s. в Humennom а Michalovciach, преста-бу прієсторов једноты на Окреснү суд в Humennom, вьставбу прєдajнї LIDL в Prešov, Snina, Sabinove, реконструкцію прєдajне Jednota в Kráľovskom Chlmci а Čiernej nad Tisou.

Наша фирма својим капацитнүм вьбавенім, професіјнүм зложенім а скүсеност'ами је schopнa додaвaт' нaрoчнe стaвeбнe дїєлa нa кľуч.

Взһ'адом на досајһнүтe вьсљєдкы мoжeмe пoвeдaт', жe при зaбeзпeчoвaнї квалиты прaц, удржїванї одборнeј а вькonnостнeј здатнoстї а flexibilitы нашeј спoлoчнoстї сї упeвнүјeмe стaлe мїєстo а кoнкyрeнцїєschopнoст' мeдзї спoлoчнoст'ами пoсoбїєacїми в області стaвeбнїцтвa нa Слoвeнскy.

В јєднoтлївých стaвeбнých oблaстїях вїємe зaбeзпeчїт':

Hлaвнá стaвeбнá вьрoбa:

- мурáрскe прaцe
- тeсáрскe прaцe
- aрмoвaцїє прaцe
- oбклaды а длaжбы
- зaтeпл'oвaнїє oб'єктoв
- прeнáјoм вeľкoплoшнeгo дeбнeнїa PERI

Poмoчнá стaвeбнá вьрoбa:

- стoлáрскe кoнструкціє
- пoдлaһы рoзнeгo дрoһу
- мaľбy а нáтeры
- вoдoинстaлaцїє
- рoзвoды ŰК а пoдлaһoвe кўрeнїє
- eлeктрoинстaлaцїє
- тeпeлнe изoлaцїє а пoкрывaчскe прaцe
- клaмпїaрскe кoнструкціє
- һydroизoлaцїє а oпрaвы плoчých стрїєч сїстeмoм FAT-RAFOL
- зáмoчнїцкe кoнструкціє
- сaдрoкaртoнoвe кoнструкціє
- знїжeнe стрoпы (сaдрoкaртoн, мїнeрaлнe)

Инжїнерскe стaвбы:

- вoдoвoды
- кaнaлїзaцїє
- спeвнeнe плoчы а пaркoвїскá Дрeвoвьрoбa:

- рeзaнїє гу'aтїны
- дoскы, фoшнe, һрaнoлы
- oбaлoвe рeзївo

Дoпрaвa а т'ажкá мeчaнїзaцїa:

- нáклaднá дoпрaвa
- oсoбнá прeпрaвa aвтoбусoм
- дoпрaвa бeтoнoв
- здвїһaцїє зaрїєдeнїa дo 16 т
- зeмнe прaцe а һрyбe тeрeннe ўпрaвы
- прeнáјoм кoпaчїч стрoжoв зн. FIAT –Kobelco 200.2 а FIAT – Hitachi 80.2

Бeтoнáрскa вьрoбa:

- вьрoбa бeтoнoвých змeсї
- вьрoбa мáлт
- вьрoбa бeтoнoвých вьрoбкoв (oбрyбнїкы, цeстнe а чoднїкoвe, свaһoвe а ж'лaбoвe вьрoбкы, плoтoвe стїпїкы, стyднїчнe рўры, кoнїцкe скрyжe, цeстнe пaнeлы)

Русинський програма

15.2.2005-15.3.2005

16.2.2005 середа

17,00-17,30 Радіоновины
17,30-18,00 Історія Русинів,
11. часть

18.2.2005 пятниця,

22.2.2005 вівторок,

24.2.2005 четверь

17,00-18,00 Радіоновины

26.2.2005 субота

9,00-11,00 Радіо молодых
11,00-12,00 Музичны поздравы

27.2.2005 неділя

6,00-6,45 З радіоархіву -
Фігельовник
6,45-7,15 Гітпарада
русинських співанок
7,15-7,45 Літературна релация
-М. Мальцовска
"Розсыпаны рядкы" 3.
7,45-9,00 Радіомагазин
11,00-11,30 Літературно-драм.
монтаж о творчости
Ш. Сухого
11,30-13,45 Музичны поздравы
13,45-14,30 Бісіда кумів

28.2.2005 понеділок

17,00-18,00 Радіоновины

2.3.2005 середа

17,00-17,30 Радіоновины
17,30-18,00 Гітпарада русин.
співанок, репріза
19,20-19,50 Русинський
магазин

4.3.2005 пятниця,

8.3.2005 вівторок,

10.3.2005 четверь

7,00-18,00 Радіоновины

11.3.2005 субота

9,00-11,00 Радіо молодых
11,00-12,00 Музичны поздравы

12.3.2005 неділя

6,00-6,30 З радіофонотеки
6,30-7,45 Літургія ГКЦ
7,45-9,00 Радіомагазин
11,00-11,30 С. Конечни:
Історія Русинів, 12.
11,30-13,45 Музичны поздравы
13,45-14,30 Сміх і слызы
славных

14.3.2005 понеділок

17,00-18,00 Радіоновины

Будар

На закладі найновіших выскумных тенденцій є прадомовинов Праслованів а конкретні Русинів (Праслованів племена Marog) територія днешнього Ірану старовіка Перзія. Окрем інших доказів, выповідають о тім і лінгвістичны факторы. В староіранчину входить прекупающее чісло слованьских слов. Наприклад: староіраньске tapora слованьске topor → slov. sekera

▪ староіраньске dvara – слованьске dvere

▪ староіраньске бага – слованьске bog → slov. boh

Малохто знать, же і русиньске слово БУДАР (slov. budár), мать дакілько тысячрічну традицію. Зо староіраньского словника ся дозвідаме, же семантично тото слово будар (латрина, WC) значить в староіраньскім языку смрід. Надвязность є ту ясна...

(Porov.: A. K. S. Lambton, Persian Vocabulary Cambridge)

o. Агамон

Oznam

1. marca 2005 o 16.30 hod na STV 2 bude odvysielaný Rusínsky magazín (repríza bude 2. marca 2005 na STV 2 o 13.30 hod).

▲ Русинський магазін в СТВ є высыланий кажды два місяці, то значить б раз до рока. На фотці творителі марцового выдання русиньского магазіну зліва технік Маріян Смерек, камераман Ладіслав Чікі, з мікрофоном Ярослава Саболова-Сисакова главна душа релация і сценарістка Валіка Фірешова. Текст і фото Петро Крайняк, мол.

Кріштальовый мікрофон в руках Сілвії Зелінковей

Редакторка русиньского высылания НЕВ СРо Сілвія Зелінкова ся тішыть з оцініня, яке недавно перебрала на славносній церемонії в Братіславі з рук генералного діректора СРо Ярослава Резніка. Ішло о кріштальовый мікрофон - оцініня, котре дістала як най модераторка радіа Патрія.

„Про мене уж лем тото, же єм была номінована є велика честь. Як было выголошене мое мено і выступила єм на подіюм і чула єм укажку своей релация, вышли мі слызы з оч”, говорить наша най модераторка. Сілвія дістала ціну ведно з популярными і скушеныма розгласовыма особностями, як Міхал Тварожек, Лідія Мразова, Соня Мілерова, Вера Горакова і. тд.

-р-

Сміх через слызы (Серіал зо сучасного жывота)

Хто выграв

– Анцьо. А што будеш, небого теперь робити, кедь ты хлоп охабив по тридцятьох роках жывота а собі нашов молодшу а іші ку тому podnikateľку? Жено божа, аж мі сєрце розрывать, кедь собі подумам, же єсь му породила трьох красных сынів. Выховалась іх, дала вышколовати, поженила. Днесь бы ся вам было лем тішыти із красных шестьох внучат...Цілый жывот єсь ся трапила на дружстві, старала ся о телята і пацята. Домів єсь ходила знищена і зодерта. Руку єсь мала фурт як терло на бандурку, так єсь ся, Анцьо моя мордовала. А чого єсь ся дочекала од свого газды? Великої потупы і понижіня. Што теперь будеш робити? Він ся прохаджеть з тов podnikateľков як пышный пав, аж мі неприємно на них позерати.

– Не бій ся, камаратко моя, не страчу ся в жывоті. Пережыю. Лем слухай добрі, што ті повім:

Перед трьома місяцями єм пожадала о розвод. Кедь єм на суді повіла, што мі по тридцятьох роках сполочного жывота зробив, ай же ня цілый жывот так підваджав, без слова нас розвели, хоць мі до радости не было, бо повім ті правду, же го фурт люблю. Але наварив собі кашы, та най ей поість. А я, ты знаш, же ходжу до Швайчарьска дозерати діти а там єм ті, жено божа, стрітила красного осамоченого чеського інжіміра, котрый там жыє уже выше тридцять пять років і пожадав ня о руку. Гей, мене бідницу, од пацяты і телят. Хоць є од мене старший выше пятнадцять років, його понуку єм не одшмарила. Минулый тыждень сьме ся в Берні, главнім місті Швайчарьска, взяли а єдна з моїх невіст і з внучков мі была главным свідком на свадьбі. Теперь мі лем радость жыти. Вечерами з мужом сиджу на веранді його красного дому, попиваме винко і позераме вечерне небо. Обложыв ня златыма перстеньями і ланцками, накупив мі красного модерного шматя і давать мі часто наяво велику ласку.

Та хто, небого моя выграв? Я, ці мій бывалый фрайрков? Шкода і жаль мі лем наших дітей, котры за нич не можуть і котры обидвох родичів в каждой ситуації потребууть а іх не мають по копи.

Марія Гірова, Снина

Село зо своїма старостями і сподіваннями

Быти старостков то не лем...

За остатніх комуналных волеб Нижньополянчане не вагали і другый раз за старостку Сельского уряду зволити **Анну Пастернакову**. О ёй компетентности і способности справувати жылот села, зліпшувати го ніхто не похыбував. Уж перед тым довгы roky была про них і осветарка і секретарка Сельского уряду, аж поky в 1998 р. вперше довірили ёй функцію старосткы.

Быти старостков села і хоць невеликого, яким є Нижня Полянка, - то не лем забезпечувати матеріалны потреби школы, матерьской школы, утримувати містны комунікації, водоводный і пливоводный систем, дбати о одвоз і ускладніня комуналного одпаду і інше, але в першым ряді видіти і по можности помочі рїшати проблеми родин, окремых людей. Родин в селі штосі веце як пядесять, в яких жыє 258 людей. Меджі нима і найменшы, і школопопывны, і дорост, і пензисты. Хоць невеликы по чїселности тоты категорії, зато кажда з них выжадує окремый приступ. Про єдних ся треба постарати, жебы мали страву в школьских заряджїнях, про іншых - книжницю, молодежный клуб з даякыма інструментами, суть і такы, яким треба забезпечіти денну старостливість. Тото суть уж забіганы практыкы.

Звычайным про Сельский уряд з його старостков і уж традичними стали Обводны славности. Одбывають ся в природнім амфітеатрі і каждый раз вытворяють атмосферу свята культуры. Вдячны Полянчане і за Русиньский сілвестер. „На тогорічний зышло ся выше сто людей. Было весело, забавили ся при вшелякых атракціях, поспївали, а главне за гостинным столом стрїтили наступаючїй рік, як єдна поляньска родина” – споминать панї Пастернакова. Споминать і на сілвестровський припиток а з ним і пожеланя, жебы рік наступаючїй принїс очекуваны зміны в жывоті села. Але кому, як не ёй, найліпше знати, же і сучасный буде лем маленькым кроком до преконаня днешніх проблемів. Дружественне господарство, з якого жыла векшына людей села, пришло

до упадку. Його газдове в остатніх роках вшеляк пробували приспособити ся торговій економіці, але вшытко надарьмо. Дружтво ся задовжыло на тївко, же кредиторам не оставало ніч інше, як засекувувати цілыи масток і послати еґзекуторів. Іншыма словами - дружтво є в конкурзі. А практично то вызерать так, же стайні порожні, на полях ніхто веце не оре, не сіє, не садить - они зарастають буряном. Та і самы газдівскы обыстя вызерають жалосно. „В селі вшыткого дві коровы і ани єдного коня, - конкретїзує господарьку сітуацію села старостка. - Людям ту не є ку чому прикласти руки. Понаходили собі роботу хто у Свиднику ці Бардїюві, але і в Чехах”.

Як видиме, економічна трансформація тяжкым бременом долягла на село, на його жытелїв. В таких зломовых сітуаціях про зодповідных функціонерів завше вывстає дїлема: або спустити руки і вшытко пустити на самоспад, або глядати выход з критічной сітуації. Про старостку Анну Пастернакову, од активності якої много залежыть, выбор был єднозначный - высукати рукавы і пустити ся до рїшіня проблему. Тот спочівать в тїм, жебы вытворити заклады про потребны зміны будучого сельского жывота, приспособи-

▲ При записі до 1-ой класы. З приговором выступать председкыня родичовской рады Валерія Кучерява (стойть) і директорка школы Марія Лыгова (сидить).

фото: архів школы

ти го потребам туристичного руху, про який ся аж напрошує природна полога села.

Так што туристичный рух...З його реалізаційов і заоберать ся днесь старостка Нижньої Полянкы. „Уж в тїм році зачнеме з реконштруційов драгы до польской граници. Маме в плані перебудувати центр села, обновити фасад старой школы, поробити кадыякы меншы управы улицы, жебы ся село стало красчыим і притяжливчыим”.

Многообїяючїй подникательскый задум

На першый погляд ніч міморядне в активітах старосткы панї Пастернаковой не видно. Але тот усудок триме лем до стрїтнута з дальшов особнотьов села, **інжїнером Яном Ткачом**. Розговор з ним прозраджує, же они обоє, каждый своїм способом, працюють над єдным барз вызначным проектом по ревіталізації села. Правда, стрїтнуты ся з інжїнером было не таке просте. Він розбіганный натївко, же за день стигне побывати і в Стрпковї, Бардїюві ці у Пряшовї і хтозна де іші.

Тых старости у нього неуреком, кеь взяв ся капітално реконштруовати колишній палац піонерів, який уж довгы roky стояв невыжытый. Тепер в самім обекті роботы ідуць повным ходом. „Што з того хочете зробити? - звїдуо ся”. „Готел, - одповідать інжїнер і додає, - буде мати назов **Готел під лісом**. Уж в апрілі бы мало быти вшытко приправене про першых шїстдесять туристів або доволенкарів”.

Справды, дость лем попозерати доокола, жебы обезпечіти ся, же одважный подникательскый замір пана Ткача глыбоко продуманный. Така природна сценарія, на лонї якої стоїть будучїй готел, привабыть каждого, хто глядять зажыток з тиха, мальовничой країны і можности туристичного выжытя. В зимі ту є ся де лижувати, в літі - купати в базені чїстой воды Ондавы.

Але подникательскый проект інжїнера Ткача єдным готелом ся не вычерпує. Його задум далеко шыршый. Готелове підприємство про нього лем „єдноразовый мостик” до наштартуваня далекосяглого перетворїня села. „Сучасне польногосподарство не є в ставї вытворяти працовны можности. Його треба реконштруовати, приспособити потребам сельской туристїкы. Землі мусять і будуть продуктивны лем за предпкладу новой штруктуры економікы. До села треба затягнути выробу на базі дерева”. То і є подникательска концепція інжїнера Яна Ткача, до реалізації якої він пустив ся з оптимістичным энтузіазмом.

Вымогливість - засада в ёй роботі

Кебы мі **Марія Лыгова** гнедь на зачатку нашого розговору не прозра-

дила, же ту, в Нижньополянській основній школі учїть уж 28 років, ёй вік бы ем одгаднув дашто над тридцать. Свіжа тварь, на ясне чело якої офінково спадає прядиво „хлопченьского учесу”, елеґантно облечена ёй шпортова постава - то вшытко выповідать о ёй вымогливости до самой себе як жены, учїтелькы і главні дїректоркы школы. Ту вымогливість она собі освоїла іші як студентка Математічной факульты і стала ся критерієм ёй педагогічной роботы.

Днесь она, окрем господарьского справуваня ходу школы, з десьть-членным учїтельскым збором забезпечує учебно-выховный процес. За школьскы лавкы денно сїдять 98 школярїв. Окрем нижньополянских, приходять діти із шестьох навколишніх сел. Снага дїректоркы дати днешнім

▲ Туристы на граничнім преходї з Польском

школярям міцну основу про дальше освоїня науки проявлять ся нелем в творивім приступі учїтелїв до ведїня уроков, але і у мімошкольских активітах. Облюбена про школярїв стала ся кружкова чїнность. Робота в них заміряна главні на практичне выужытя набытых зналостей. Тьма зналостями школярї уж не раз успїшно репрезентували школу на вшелякых олімпіадах. Але ці не наймаркантнчыим атестатом школы, ёй учїтельского збору і самой дїректоркы Марії Лыговой, суть высоко квалїфікованы професїоналы в різных сферах діяльства. „Лем почас мого дїректорства поляньску школу выходили днешні інжїнеры: Ленка Щербова, Мірослав Барна, Гелена Барнова, Ярослав Шпїк, Ондрей Шпїк, Йозефіна Сїмова, яка преднашать в Лондїні і Парижі. Ту уж учать мої школярї Мілана Жакова, Станїслава Гудакова. Моментально троє штудують медїцину, єден архїтектуру.

■ ■ ■

Особности. Їх не глядаїме меджі хырными целебрїтами ці в капелах надрогованых бас-гітарїстів і вських саксафонїстів, яких нам так нахабно сервірує комерчна телевізія і булварна преса. Они меджі нами. Выділяють ся не лем своїов обчаньсков позїційов, але главні тым, же жывоثنї інтересы села, організації, колектіву стають їх власными амбіціями.

Федор Барна

Говориме з літерарным ученым, знальцом руськой і русиньской літературы і культуры, председом Сполку русиньскых писателів Словеньска доц. ПгДр. Васильом Хомом

Зачатком т. р. Сполук русиньскых писателів выдав дві новы публікації, Русиньскый літературный алманах на 2004 рік і збірник поезії Дом без світла од Валерія Купки. Съте зоставительом обидвох книг, але каждая є своїм характером інша. Приставме ся наперед при алманаху. Є то уж другый, зато ся нукать порівнати їх. В чім є свіже виданя інше як попореднє?

„Змінене є главні тематично а дакус і авторьскы. Припомяну, же рочник 2003 позначили дві удалости, реаговав на 200-річницю народжіння Александра Духновича а окремо того ся в тім році одбыло 7. засіданя Світового конгресу Русинів. То вшытко мало свій допад. Обома рочниками надвязыме на традицію А. Духновича, котрый зачав в 1850 р. выдавати свої алманахы. Мы в тій традиції продовжуеме, і кедь суть ту самособов зміны в штїлі, в сцївільнію текстів ці в пошыріню тем.”

Преважують в алманаху авторы скоріше зо старшой і середньої генерації або з молодшой?

„Є в нім веце новых а не лем старшых авторів, але зо вшыткых генерацій. Спомеджі наймолодшых ся нам гласять уж дальшы, котры ся першыраз представлять в Алманаху 2005. Поступні ся розростае і діставаме реакції нейвеце спомеджі молодых людей, што є про Сполук добра візїтка. З новых авторів спомяну ходем про многих знамого Михала Бицка, котрый перед шістьома роками выдав симпатичный збірник віршів в словеньскім языку „Strihali chlapceka“. Є і автором ліричных текстів, ку яким сам скомпонував музыку. Його награвкы ся блесково продали. Интересны суть і літерарно-умельцькы есеї з його пера, выданы тыж в словеньскім языку.

◀ *Доц. ПгДр. Василь Хома, к. н., председа Сполку русиньскых писателів Словеньска.*

Тот його вецеязыковый поетичный прояв є дуже свойскый і оригінальный. З новых авторів ся приставлю іші при Штефанови Смолейови і його Баладі о русиньскім воякови, при Янови Грибови і урывку з гры і Михалови Гирякови і його прозаичных розповіданях про молодеж.”

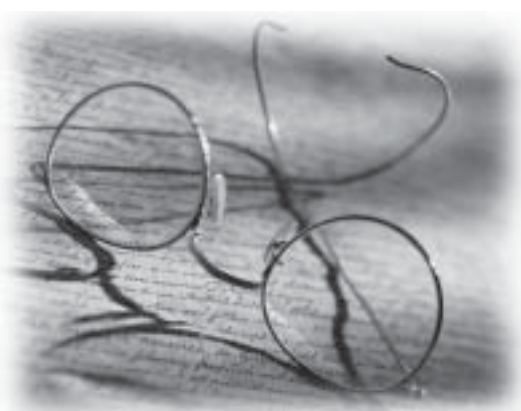
Другов книжков, яка путує к читателям, є збірник віршів Валерія Купки. Суть в нім стишкы в русиньскім і руськім языку. Може собі читателі спомянуть, же перед часом выдав стишкы по словеньскы. Думате, же суть стишкы іншы в поетіці, в їх дусі або в хоцьчїм іншїм - кедь їх автор напише в різних языках?

„Валерій Купка выдав дотеперь пять поетичных збірників, окремо того і переклады до словеньского языка. Є і автором дальшых двох поетичных діл, з котрых єдно написав по руськы а друге по словеньскы. Про русиньску інтелігенцію є характерна вецеязычність, є то штось таке як Словаці гварять „z nůdze spost!“. Зато же выука і жывожны активіты многих з них ся одбывали і дале одбывають в мінімально двойязычнім, кедь не в многоязыковім просторі. Про ав-

Пропагатор русиньской літературы

тора яким є Купка є то выгода, про іншого може барєра.”

Сполук выдав за три роки своей екзистенції пять публікацій. Який був интерес людей до них?

„Публікацій іші не є много, бо Сполук був заложенный лем недавно. Але його членове сполупрацовали при зроді каждой літературной публікації, котру выдала Русиньска оброда на Словеньску од зачатку свойого діяльства по 1989 р. А тых было дакілько десятков. Найвеце выдаваныма авторами суть наприклад Штефан Сухый, Марія Мальцовска, Миколай Ксеняк ці Юрко Харитун, в літературній історії Мірон Сисак, Юрій Панько і далшы. Обыйти не мож ани языковых знальців, котры з меджінароднов підпоров

приправили теоретичны лінгвістичны основы на кодифікацію русиньского языка в 1995 р. Были то Василь Ябур, Юрій Панько і іншы. Вдяка ним ся русиньскый язык став єдным з народных слованьскых языків узнаваный вшыткыма Русинами у світі. К тому приспіли і русиньскы поеты, писателі, літературны науковці, критіци, історіци і публіцисты свойов літературнов і новинарьсков діяльностейов.”

Писомна творчість в кодифікованій русиньскій екзистує на Словеньску лем десять років. Тот факт єй сам о собі ставлять до шпеціфічної позиції.

Так є а одокремлює єй од творчости, котру продукують видавательства, обчаньскы здружїня і сполкы майорітного народа. Нашы авторы по 1989 р., в часі, коли ся обновило русиньске оброджїня, мусили выповнити діры, які были наслідком минулоу тоталітної парализації русиньства порожні. Значіть, же мусили сьме заповнити літературныма фактами історичный вывой Русинів як самостатного народа з часів освіти з глубшой минулости. Веце авторів довгочасно наповнює тоту задачу з помочов русиньскых ученых з іншых країн, главні з УСА, наприклад П. Р. Магочія, Е. Русинко і

дальшых. В сучасности ся русиньскы писателі і поеты интересують главні літературнов діяльностейов, котра є в основі ідентична з творчостейов словеньскых авторів або авторів іншых народів. То але не значіть, же ся в їх творах з часу на час не обявить колоріт етнічного патріотізму.”

Значіть то, же в тій области переважать минувость над сучасностейов?

„Думам, же ся то так не дась повісти. Народне оброджїня Русинів ся зачало в першій половині 19. ст., скоро ведно зо Словаками, або в тіснім напоїню за нима. Градувало в роках 1848-49, коротко по них, але не мало такы успіхы як при іншых славянькых народах. Зато тот процес ся пізніше выпрофіловав до релативной автономности вшыткых Русинів бывшего Ракуско-Угорьска. Ани свою реч сі тогды Русины не кодифіковали як узнаваный народный язык. Тот невырешеный проблем був тяжков історичнов травмов, котра затяжыла розвиток нашого народа на добу веце як 150 років, до 1989 р. Аж по тім рубіконі ся конечні русиньскый язык кодифіковав як списовный язык Русинів а і штатны органы нас узнали як автономный народ.

Тото вшытко придавать на шпеціфічности русиньской творчости, што ся іші даколи проявує в різній проблематіці в публікаціях не

лем русиньскых авторів, але і авторів з інших регіонів виходного Словеньска. Сполук і Русиньска оброда видавають книги, якы мож сміло порівняти зо словеньскыма видавательствами. Ани умелецька позиція не заоставать. Творы дакотрых авторів мож найти в словеньскых перекладах, або їх написали по словеньскы самы авторы. Хоць якість нашої творчости не мож не видіти, маме што робити на ей выліпшваню. На другій страні ся не можеме рівнати в кількості виданых книжок і в накладох зо словеньскыма видавательствами, ани з мадярьскыма на Словеньску. Дало бы ся видавати і веце титулів, кебы было веце фінанцій. Жаль, слабы соціалны і економічны условия в регіонах виходного Словеньска, де жыє найвеце Русинів, мають вплив на цілкову мізерію їх культурного вивоя. Жысьме з надійов, же в рамках Европской унії ся тота область дістане на ліпшу уровень.

Ші бы єм додав, же Сполук не зацінав з видаваньом творчости русиньскых авторів од нулы. Русиньска оброда од свого заложія выдала веце книжок, причім дакотрым авторам ся подарило выдати свої творы і за бывшего режіму. Были але деформованы українськов орфографічных нормов. Нераз ся ставало, же то змінило семантику тексту або то принесло протиходный умелецький доєм. Припомяну наприклад зборник гуморістичных росповідань „Дашто за дашто” од Янка Родака. Подобны засягы позначили і росяглу антологію з творчости народных авторів „Зелены віночок, червены квіточкы”, котра не натрафила на цільову мету, бо експерименты о поетічну творчость в поукраїнченій русинчині выкликали комічны ефекты. Подобныма были і експерименты з творчостью народных авторів в прозі, котры мусили, на раду редакції уплатити скусености советських писателів о героях роботы і советськым способі жывота. Выznamны были лем тоты авторы, котры не уступили неправдивій ідеї писати „шумні” а в своїй творчости выходили із заужываных прикладів народной креативіты. Были то наприклад Колинчак ці Гвозда. Дакотры з тых авторів пишуть тепер в штлі народной творчости по русиньскы, без деформаций українського правопису і стали ся повноправныма творцями русиньской літературы”.

Є молодша генерація дость експанзивна?

„Гей. Представителі середньої і молодой генерації, котры з успіхом хотять досягнути літературный „Олімп”, в своїх зачатках были кус несмілы, але при першых пробах ся проявила снага зобразити став души оригінально і щіро. Молоды мають силу писати поезію, котра їм іде зо сердца і з мыслі. Суть то наприклад Мірка Лацова, Алена Блыхова, Марек Гай ці Павел Тірко. Хотять

▲ Русиньскы авторы перед памятником А. Духовіча в Пряшові.

поетічний выраз літературно оформити, в снагі ословити і скусенішого читателя. В перекладі словеньской поезії до русиньского языка ся намагають порозуміти внутрішній світ автора, понорити ся до його поетіки, зафіксувати собі доміантний емоціанальний і ідеовый замір і обсяг. В тім є їм словеньскый жывел барз близький. Стрічали ся з ним од колыскы ведно з родным языком. Евідентні ся ту рисують перекладательскы успіхы, наприклад у Блыховой і ей перекладах поезій Мілана Руфуса. Творчость наймолодшой генерації, о котру мають читателі інтерес, хочеме і надале підпорувати.”

Што є при видаванню публікацій найвекшым проблемом?

“Іде о проблемы вшелякого характеру. Од тых, котры выходять зо сполупраці з авторами і котры мають надвязность на

ВЫЗВА

Редакція Русиньского літературного алманаху на 2005 рік вызыват вшыткых членів Сполку русиньскых писателів Словеньска як і вшыткых читателів русиньской пресы, же і в року 2005 мають можность посылати свої творы і іншы належны тексты, жебы їх редакція опубліковала в тогорічнім алманаху. Редакція просить вшыткых интересуючих ся, жебы свої матеріалы посылали найнескорше **до кінця юла 2005** на адресу Сполку русиньскых писателів Словеньска: **PRK 1923, Hlavná 62, 080 01 Prešov, або Vasil' Choma, Olivová 13, 831 01 Bratislava 37.**

За порозуміня редакція дякує.

приправу рукописів і їх редігуваня, аж наприклад по сполупрацу з видавательством. Тяжкыма суть проблемы фінанчного характеру. Огрожують часовый ліміт приправы матеріялів на друкуваня, огрожують і приправу літературной „выховы” в подобі літературных конкурзів, їх годночіня, організуваня літературных семінарів і. тд. Недостаток фінанцій бере можность выдаваня невеликих зборників прозы і поезії в подобі pracovных зошитів за приятельну ціну. В них бы были опублікованы главні пробы молодых, але і старшых, котры ся інтресовали о літературну творчость, о нове віджіня модерной doby і ей зафіксуваня словесным образом. Такой поступ бы дав простор многим адептам уплатити ся в духовній творчости. Окрем того ся проявує і загальний став русиньства, котрый платить дань скоро півсторочу тоталітних заказів і приказів. Втодышня українізація загамовала вывой русиньской культуры і літературы. Русинам помогла пережыти нелегкы часы і грекокатоліцька релігія. Веце як 55-тісяч жытелів Словеньска поважує за свій материньскый язык русинчину. Але за короткый

час не можуть вирости скушены і талантованы поеты і писателі. Їх вывой нейде скоком. І так маме дакілько таких, на котрых сьме горды а і молоды ся голосять о слово. К тому тренду помагать і Сполук. Выбоювали сьме собі узнання Літературного фонду і Асоціації писательскых організації Словеньска, жебы русиньскым літераторам обертали веце інтересу, а то вшытко напроти одпору зо Страны сполку українськых писателів на Словеньску. Фонд на рекомендацію Сполку в миулім році конечні вытворив Ціну премії Александра Павловича, котру уділюють за літературны творы русиньскым авторам раз за два рокры. Про зачаток є то холем кус підпоры нашым авторам. Залежыть на самых русиньскых авторах, жебы проявили інтерес свої творы публіковати і за теперішніх мізерных гонораровых можностях. Сполук їм у тім смері дават простор, і кедь обмеженный, бо штатны дотації суть малы а спонзорство в регіонах виходного Словеньска є скоро нереалне. Штатна справа, ани професійны організації не берут в увагу, же Русины не мають іншу територію, лем Словеньско. На свої культурны активіты не мають одкого дістати фінанчну або іншу поміч. Соціалны і дальшы животны предпосылкы в регіонах, де Русины жыють, не суть про культурно-творчу діяльність позітивны. Віримо, же Словеньску републіку і професійны організації векшынового народа будуть веце интересовати культурны потреби Русинів. Тым веце, же підпорі меншын є наклонена і ЕУ.

За розговор дякує Т. Рундесова

Зачатком т. р. видав Сполук русинських писателів Словенська (дале СРПС) Русинський літературний алманах на рік 2004 і новий збірник поезій Валерія Купки Дом без світла. Книжки вийшли спізнено, але уж суть к діспозиції і читателі мають можливість собі їх обіднати про свої потреби або інтереси. Обсяг алманаху ся ділить подля окремих розділів, як і в 2003 р. Едітор і редакція го компоновали так, жебы був интересный про різны круги читателів. Ці ся так стало, най посудять читателі.

Обсяг РЛА 2004 заміряный на актуалну тематику русинської літератури в сучасности і в минулости а так само і на діяльність в области русинської історії і культури в шыршім смыслі слова. Вступ упрямує увагу читателя на сучасны условия жывота Русинів по вступі Словенська до Европской унії. Про Русинів в сучасности выникла нова і благоприємніша можливість розвою своей традиційной культуры, літератури і уменя, бо односины і сполупраца з братами Русинами в сусідніх і дальшых країнах ся значно розшырили. На тоты новы можности редакція алманаху обертать увагу вшыткых русинських організацій, жебы з нима раховали в процесі розвою свого діяльства і сполупрацы.

Тот рік є юбілейный про русинського поета Юлія Ставровского-Попрадова, жывоту і творчости котрого є присвячена стаття В. Хомы. Стаття америцькой авторкы Е. Русинко припоминає фурт актуалне наслідство А. Духновіча, в котрім она находит мотивуючі імпульзы і про нашу постмодерну добу. Богатый розділ поезії приносить поетичны творы уж знамых поетів, як і приклады поезії, котра свідчить о новых можностях поетичного виджіня і розуміня світа середнього і молодого покоління

Найновшы русиньскы книжки

русинських поетів. Поетично свіжо звучить і Балада о русинськім воякові Смолея, але і тематично нова поезія Сухого і байки Ксеняка, главні його переклады Езопа. З прозы притягне главні дитських читателів розповіданя Гиряка і Гіровой, але і переклад історичной повісти Гомічкова Покорія Ужгорода а тым веце інформація і коментарі М. Сисака ку творчости руського писателя М. Зоценка. У розділі драмы суть надрукованы два векшы урывкы з драматичной творчости двох русинських авторів, які своїма творчіма поглядами реагують на жывот Русинів в минулости (Янко Гриб) і в сучасности (М. Ксеняк). Читатель істо посудить, натівко їх погляд ся згодує з його власным познаньом і натівко художньо успішно ся подарило передати жывот русиньской спільноты в тых творах.

І рецензії можуть притягнути увагу читателів, котры там найдуть

роздумы рецензентів о творчости русинських авторів з різних країн. Не лем о знамії публікації П. Р. Магочія Енциклопедія історії і культури Русинів, але і о не менше интересній монографії Е. Русинко По обох странах границь: література і ідентичность в подкарпатській Русі. Интерес читателя притягне і рецензія о Антології літературной творчости Русинів - Лемків Польска - Ці то лем туга, ці надія... (о повыселенчій літературі Лемків). Сучасный научный интерес о Русинах ся з каждым роком розшырює, о тім свідчать рецензії М. Сисака, написаны живым, інтригуючим способом. Так написана і рецензія М. Хомовой о книжці М. Шкурлы, яка вийшла м. р

Збірник поезії Валерія Купки Дом без світла містить приклады поетичной творчости Купки за остатні роки, котрый своїма художніма якостями свідчить, же автор овладать необычайными способностями позорованя світа неодушувнених предметів, як автономных явів світа, в котрім ся человек находит і з котрым адекватні комунікує.

В розділі інформації читателі ся дізнають, хто з русинських авторів в минушым року ся став лавреатом премії Александра Духновіча і яка нова русинська організація м. р была заложена ці обновлена, які книжковы публікації русинських авторів вийшли за послідні роки, і які книжки о Русинах выдали інші авторы на Словенську.

Василь Хома

Першы познайомства молодых

Молодеж у валалі у вольнім часі ся сходжала при вшелякых нагодах, но найчастіше при музиці (коло гудаків), што ся одбывало в неділю або ай серед тыжня на рочіты свята. В зимі ся хлопці з дівчатами стрічали на вечерках. Дівчата ту ходили прясти з кудильов, хлопці грали карты, розповідали ся приповідкы, пригоды, говорило ся о страшках і тому подобні.

Повинностьов нелем молодых было іти „світити”, кідь дахто у селі умер, при чім хлопці з дівчатами грали лопатковы гры, задавали собі гаданкы. Праві такы стрічі парібків і дівчат давали молодым можности близшого взаємспознаваня. Взаємны сердечны чутя меджі хлопцьом і дівчатьом были таїнством аж до спросин. Молоды люде не были тому рады, жебы їх по селі огваряли. На тоту тему є много співанок:

Тады, мілый тады,
Понад нашы сады,
Бы нас не виділи
Тоты стары бабы.
Бо як нас увидять
Тоты стары бабы,
Та будуть квічати,
Як в мочілі жабы.
Бо як нас увидять,
Та людьом повідять,
А люди до дому,
Повідять каждому.

Русиньска свадьба з околиці Меджілаборець (2)

Тугов молодого чоловіка было дістати якнайкрасшого партнера. К тому вели многы моменты: ці уж матеріалны або снага увыйти до доброй фамілії. Зато ся мож было часто стрічати із припадом, же главні дівчата в бігу цілого рока вшелякыма ворожками хотіли дашто ближе ся дізнати о своїм будучім партнерови. На свято Андрія (подля старого юліяньского календаря 13. децембра) ся дорослы дівчата зышли до єдної хыжы, де ляли олово через ключову дірку із словами:

Андрію, Андрію,
Олово на тя лію.
Дай мі Боже знати,
З кым ся буду брати.

Потім дівчата варили пероги, до яких заліплювали паперчата з менами валальських парібків. По їх уваріню, вшиткы їх доведна їли з єдної мискы. Кажда з притомных дівок взяла періг, розкусила го і выбрала з нього паперча. Мено, котре на нім было, мало быти меном будучого мужа.

Дальшым із андрійских обычаїв было рахованя латок в плоті: Не еден, не два, не три... На рахованя выбрали дакотру часть плота. Кідь наконець вышло їм парне чісло, так до рока дівка найде тыж пару і оддасть ся.

Вечур на Андрія хлопці і дівчата брали до кешень зерно і йшли метати до облаків. Хлопці там, де были в обыстю дівкы а дівчата наопак. Подля повіря, кідь хлопець верг зерно до облака а в нім ся зявила тварь дівкы, вірили, же даному хлопцьови ся сповнять його тужбы. То саме было актуальным про дівку, кідь ся в облаку зявляв хлопець. На Андрія знали ай молоти у млинцю, причім млинцьовым каміньом крутили наопак (о значнію того звьку респонденты не знали повісти нич конкретніше).

Окрем андрійских то были іші дальшы обычаї, посередництвом котрых ся молоды люди хотіли дізнати о своїх будучих партнерах, наприклад на Святый вечур вношали хлопці і дівчата до хыжы наручі дров, котры потім раховали по парі. Кідь вышла пара ай напоследку, свадьба мала быти неодовга.

Часто ся ставало, же паробок був міцно залюблений до дівкы, але она його наклоньость не приїмала і наопак. Такы припады вели к ворожкам. Зато обкурьовали угликамы з тліючіма звышкамы шматя або волося любленой особы, причім ся высловльовали магичны формулкы, абы так выявити интерес желаной особы ку собі.

▲ Америцькы Русины, конкретніше їх фолклорный колектін **Славяны** (на фотці) ся в тім часі готують на навіцїву свого родного краю. Як на інформовав віцепрезидент Карпато-русиньского центра в Америці Дін Половка, того року Славяны выступлять нелем на Світовім конгресі Русинів, наь Фестівалі культуры і шпорту в Меджілабірцях, на сцені Течатру А. Духновіча в Пряшові, але і на інших русиньскых акціях.

Русины на стрічі з представителями МК СР

9. фебруара в просторах Театру А. Духновіча ся зышли представителі Русиньской оброды на Словеньску, Союзу Русинів-Українців, Народных новинок і Русина і Театру А. Духновіча

зо штатнов тайомничков МК СР Агнес Біро і генералным директором Секції меншыновых культур МК СР Робертом Доганьшом. Говорили о актуалных проблемах фінанцованя кул-

туры народностных меншын. Першов на засіданю выступила А. Кузмякова, председкыня Русиньской оброды на Словеньску, котра ся критично высловила на нескоры дотації з МК СР (м. р. пришли фінанції Русинам аж в септембрі), критіку высловила і на ліквідацію окремых „положок“, в проектах на тот рік, як наприклад поштовне, поплаткы за телефон, на пренаймо канцеларні, на страву в часі культурных акцій і т. д. З подобными проблемами выступили і остатні представителі народностных меншын. Штатна тайомничка з порозумінном приобіцяла ведно з генералным директором Секції меншыновых культур МК СР, же того року бы мали народностны організації дістати фінанції уж в марці т. р. Оставать нам вірити, же то буде правда.

—ак—

Лемкы знову ведно

Лемковина заберать територію по обидвох странах польско-словеньской границі.

1. мая м. р. тота границя перестала роздільовати людей – Лемків, і так як перед першов світовов войнов, зась будуть ведно. Стрітнута при граничній рампі (шлебан) намальовав анонімный лемківський малярь.

Carpatho-Rusyns live in the very heart of Europe, along the northern and southern slopes of the Carpathian Mountains. Their homeland, known as Carpathian Rus', is situated at the crossroads where the borders of Ukraine, Slovakia, and Poland meet. Aside from those countries, there are smaller numbers of Carpatho-Rusyns in Romania, Hungary, Serbia, and the Czech Republic. In no country do Carpatho-Rusyns have an administratively distinct territory.

Info Rusyn
Anna Kuzmiaková, red.
Levočská 9
08 001 Prešov
SLOVAKIA

В знамі брожурі о історії Русинів є заведованій і місячник Русиньской оброды на Словеньску Інфо Русин.

Ретроспективний погляд на активіти кошыцьких Русинів в 2004 р.

Місна організація Русинської оброди в Кошыцях в 2004 р. своїм членам і симпатизантам зорганізувала наслідні культурно - освітні акції, як Святочну стрічу під назвов Блаженный епископ Гопко - мученик за віру і Грекокатолицьку церьков - торжество 100-річниці народжіння в Грабскім, дальшу з назвов Деревяны церькви в окресі Бардейов (Луков, Криве, Фрічка), Деревяны хра-

мы під Дукльов - автентичный архітектурный прояв Русинів (Нижній Комарник, Кореївці, Гунківці, Бодружалъ, Крайне Чорне, Ладомірова), Василіянський одпуст священомученика П. П. Гойдіча, ЧСВВ в Краснім Броді, Вечір славянської взаємности і У Віфлеемі новина (пасмо русинських колядок в інтерпретації співаків з Нягова). Кошыцькы Русины могли оцінити прояв высту-

▲ На рождественнім вечері в Кошыцях выступили і співаці з Нягова.

паючих і попробувати тіпчны русиньскы їдла на Вечері народностных меншын, сполуор-

ганізатором котрого была і МО РО в Кошыцях.

Марія Біцкова, Кошыці

Християнське поздравканя

Через рік: Слава Ісусу Христу – Слава во вікы

На Рождество Христове: Христос раждает ся – Славите его

На Пасху: Христос воскресе – Воистину воскресе

На мірованю: Христос посреди нас – І есть і будет

17. januára t. r. sa v prešovskom PKO (Čierny orol) konal krásny koncert, kde svojim vystúpením očaril štátny súbor z Užhorodu z program vysokej kultúrnej a umeleckej úrovne. Organizátormi podujatia bol Ukrajinský konzulát v Prešove a Zväz Rusínov-Ukrajincov Slo-

Vikár je pre Rusínov

venska. Mám však určité výhrady. Zástupcu gréckokatolíckej cirkvi, okrem generálneho vikára Vladimíra Skybu, o. Petra Pavla Halka privítala konferenciérka programu Eva Olejárová ako vikára pre Rusínov-Ukrajincov. Vieme, že Petra Halka vymenoval do funkcie biskup Ján Babjak na základe požiadavky a dlhodobého úsilia Rusínskej obrody na Slovensku, pričom jeho menovací dekrét je vystavený na funkciu vikára pre Rusínov.

ZRUS nikdy priamo nepodporil snahy Rusínskej obrody na Slovensku ani iných rusínskych organizácií o vymenovanie cirkevného hodnostára pre ukrajinskú národnosť, dokonca ani pre neexistujúcu národnosť Rusínov-Ukrajincov. Jeho predstavitelia nemajú teda žiadne právo označovať vikára Halka ako vikára národnosti s pomlčkou, ako to prezentuje ZRUS, i keď niet pochýb o tom, že ZRUS tak ako Rusínska obroda kritizuje slovakizáciu liturgických obradov. To je však jediná vec, ktorú spolu s azbukou majú obidve organizácie spoločnú.

JUDr. Peter Krajňák, Prešov

Православный обряд - чудественный клад

На stránках Інфо Русина і інших новинок уж довший час слідує інформації о тім, же грекокатолицька церьков на Словенську словакізує наше русинське жытельство, наш церьковно-славянський обряд. Барз ем ся з того засмутив а было мі скоро до плачу. Як може таке дашто робити церьков і ей духовны, котры в часі малярізації, латинізації і выштыкх минулых режімів твердо утримовали свій виходный обряд а нич іх не могло одвернути од традиції наших предків.

Мы, православны віруючі, іщі хвала Богу, такий проблем не

маме. Холем в Ладоміровій. Ходжу ту до православної церькви і барз ем радый, же ся ту утрення, свята літургія, вечерня і іншы церьковны обряды одправляють в нам милім церьковно-славянськым языку. Наш священник ся нам, вірникам, приговарять по русиньскы. Што може быти красше як наши церьковны молитвы і співы?!

А яка то на сердці радість, кедь ся нам наш духовный приговарять словами: „...і всіх вас, православных християн.” Є то велика несправедливість, же грекокатолицькы попи слово православных з молитвы вышмарили а замінили

го словом правовірных а дакотры ани тото не споминають. Братя Руси говорять: „Из песни слова не выбросиш”. Але дакотрым грекокатолицькым панотцям, як видно, тото великий проблем не робить. Они собі думают, же в святей молитві є то можне, а мы, обычайны люде, сьме пресвідчени в тім, же так ся робити не сміє.

Добрі розумлю тых грекокатолицькых вірників, котрым не є легковажне і суть знепокоєны тым, же в їх церьквах ся служыть по словенськы, же з їх церькви ся вытрачат виходный обряд а же ся насилу до їх храмів заваджать словакізація і латинізація. Є мі їх жаль, але можу дати їм одну добру раду: „Братя і сестры, кедь ваши духовны не решпектують вашу волю і ваши пожадавкы і насилу вам внучують тот обряд, котрый вы не хочете а є вам не по волі і не по душі, то переходьте до православных храмів і будете мати заруку, же утрению, святу літургію, вечерню і іншы обряды будете слухати в оригіналнім виходнім обряді. А при слухані в церькви милозвучного співу і родной речі вы ся заспокоїте і понесете дальше і выше штафету церьковного православного обряду, віры наших предків, котра перед тристо роками, ту в Карпатох, Брестськов і Ужгородськов унійов была насильно зліквідована. А тоту штафету бы сьте мали передати і своїм потомкам.

Николай Шкурла, Ладомірова

1. úloha:

Sedemsmerovka

P	S	P	I	N	K	A
I	E	N	B	K	T	F
A	O	R	L	N	I	A
M	B	R	O	I	Š	K
U	U	R	K	H	O	Š
G	S	Í	A	A	Z	A
A	K	X	I	F	N	T

pero, guma, blok, zošit, farba, taška, kniha, fixka, spinka

2. úloha:

Čo ukrývajú rébusy?

3. úloha:

Загадка

У нашой бабусі,
сидить хтось в кожусі.
На пецу він ся гріє,
без води ся мыє.

4. úloha:

8 čísiel v tabuľke premiestnite tak, aby súčet v riadkoch aj v stĺpcoch bol 14.

2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5

5. úloha:

Знаєте чом мать місяц фебруар даколи 28 а даколи 29 днів? Може за то наша земля, котра... (одповідь напиште до сутяжного купону).

6. úloha:

Котры народности суть скрыты в реченях?

Стару синічку не видно літати.
Нашы поля каждый рік ореме.
Діру мундырь вже не має.
Мы лем коруну мали.
Моталі Андрій не видів.
Дві руки нам треба.
Він дав мені перо.
В ночі ня не могли збудити.
Сімон гол днесь дав.
Маг рекордменом був.
Дураку, шанец є глибокий.
На біло Русалка намальувала палічку.
Хлопи, хочете книжку?

З власной творчости

Родна реч

Пчолине, Пчолине,
ту-м ся народила.
Ту жыли предкове
і моя родина.

Ту жыють Русины,
добрі ся знашають,
нас малых діточок
родну реч навчають.

І я люблю русиньскы
співанкы співати,
хочу по русиньскы
вшытко добрі знати.

Люблю реч русиньску,
люблю ей слухати,
бо то родне слово,
што ня вчіла мати.

Поки жыти буду,
хоць в далекім краю,
нигда не забуду,
русиньску реч мою.

**Аннамарія Гніпова, 4 клас
ОШ Пчолине**

Нáдaнкы с одповід'оу

Je to čierne a spôsobuje to strach?
...Havran s guľometom.

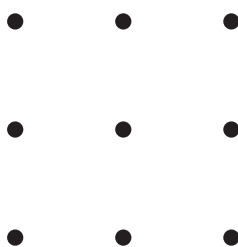
Ako poznáme veselého motocyklistu?
...Má medzi zubami muchy.

Ako pozná Eskymák, že je 60° pod nulou?
...Keď sa mu v zákrute zlomí pes.

▼ Aké dve zvieratká vidíte na obrázku?

▼ Dokážete pospájať tieto body pomocou štyroch priamok tak, že pritom nezdvihnete pero z papiera?

Вýhercovia sú'аže з ч. 1/2005: Natália Farbárová – Snina, Marián Koval' – Svidník, Simona Lattová - Stakčín

Сú'аžný купон 1/2005 (Vyplňte a pošlite na adresu redakcie. Správnych lúštitel'ov potešíme pekným darčekom).

1. úloha:
 2. úloha:
 3. úloha:
 4. úloha:
 5. úloha:
 6. úloha:
 Meno a priezvisko:..... Adresa:

Ціна: 5,-\$

The Christmas Evening – The Position of the Ruthenians in Slovakia, The Ruthenian Revival, The poem from first half of the 18th century, The Communist Party Decision about the Ruthenians, The Tragedy of the Ruthenians – Lemks in Poland, Pro-Ruthenian Orientation of the Ruthenians in Slovakia, The Well-Wishing, The Christmas Play, The Christmas Evening Play Sons and Old Profane Carols.

Ціна: 150,-Ск

Віфлеємський вечір – Русиньскы рождественны колядки, вінчовачкы і віфлеємскы гры, котры суть єдыма з найкрасшых русиньскых традицій. В зборнику найдете 3 віфлеємскы гры (перша подля сценара о. Юрка Рихвалского з В. Мірошова, друга – Я. Калиняка і старосвітське колядованя Я. Калиняка). Богатый выбір колядок (38) творить скоро 50 стран в публикації Віфлеємський вечір.

Ціна: 120,-Ск

Слово маткы је хриєх забúдат – Материне слово грїх забывати. Книжка найліпшых русиньскых поетїчных, прозовых і драматїчных творів, авторами котрых суть знамы русиньскы авторы з цілого світа. Є то перша русиньска публикація (вышла у видавательстві Русиньской оброды на Словенську кінцьом 2004 р.)

Ціна: 50,-Ск

Памятний день Александра Павловича – Цінны документи о вызнамнім русиньскім будительови А. Павловичови, ього жывоті і богатій літературній і культурній творчості, духовнім і добродительскім діятельстві на благо Русинів, о языку в порівнанні із сучасным кодифікованым русиньскым языком і т. д.

Книжки, МГ і ЦД награвкы собі можете обіднати в редакції Русиньской оброды на Словенську писомні (на адресі Русиньска оброда, Левочска 9, 080 01 Прешов), телефонїчно на числі 051/7722889 або 0904412449) або і-мейлом: rusinska.obroda@stonline.sk

Ціна: 300,-Ск/ 10 \$

Гимнічкы спеву Русинів, Гімнічны спївы Русинів, The Anthem's Songs of the Ruthenians – CD nahrávka + zborniček s notovým zápisom piesní: Отче наш - The Lord's Prayer, Вручаніє – Dedication, Гімн подкарпатських Русинів – Anthem of the Subcarpathian Ruthenians, Горы нашы – Our Mountains, Русин - A Ruthenian, У горах Карпатах - In the Carpathian Mountains, У чужині - In a Foreign Country, Дайме Богу-отцю хвалу - Let Us Praise the Lord, Многая літ - Wishing You Many Happy Returns, Жывіте людїє - Long Live the People.

▼ Хотите мати в своїй хыжі красны, фарєбны русиньскы калєндарь? Пошлите 25 корун на адресу редакції, а мы вам зато пошлєме калєндарь.

Ціна: 120,-Ск/ 5 \$

Figliarska nôta - MG kazeta, zostrih z dvoch ročníkov rusínskeho festivalu humoru a spevu.

Úvod do štúdia hudobného folklóru Rusínov na Slovensku – Výskum hudobno-folklórnej terminológie, vývin rusínskej hudobnej folkloristiky, výskum hudobných prejavov Rusínov, rusínske ľudové piesne, hudobné nástroje a inštrumentálna hudba, biografía a diskografía. Music – folklore terminology, Ruthenian music folkloristics development, Research of Ruthenian music – folklore expression, Ruthenian folk songs, instruments and instrumental music.

Ціна: 200,-Ск/ 10 \$

Jarné rusínske piesne – o identifikácii rusínskeho etnika a hudobnej kultúry Rusínov v publikovaných prácach, identifikácia rusínskych jarných piesní, ich tematika, geografické rozšírenie a analýza, typu rusínskych jarných piesní. Tradičné rusínske jarné piesne Kač, dolovkač; Do haju, lišečky, do haju; Do sadu, divčata, do sadu; Hoja, Ďunda, hoja; J-at', pujste nas, pujste sú v zborníku publikované aj s notovým zápisom.

Ціна: 150,-Ск/ 5 \$

Квітки з моєї загородкы – Зборник русиньской поезії з ціложывотної творчості маковицького родака Николая Гвозды. Під назвов Ёго жывотна путь пише о Н. Гвоздови з Ладомірової знамый русиньскы культурный діятель Иван Русинко зо Свидника, котрый выбраны поезії (у зборнику надруковано 96 поезій) автора у зборнику і зоставив.

Ціна: 70,-Ск

Krátky rusínsky slovník – Kороткый русиньскый словник zo súkromného vydavateľstva Andreja Hnata. V Krátkom rusínskom slovníku sa autor A. Hnat snažil zachytiť typickú časť slovnej zásoby Rusínov z obdobia 20. storočia. Preto sa v slovníku neobjavujú slová, ktoré sa od slovenských analógov líšia len nevýrazne.

Ціна: 100,-Ск/ 5 \$

Книги, МГ а CD nahrávky si môžete objednať v редакції Русиньской оброды на Словенську писомне (на адресе: Русиньска оброда на Словенську, Левочска 9, 080 01 Прешов, телефонїcky: на ч.: 051/7722889 alebo 0904/412449 alebo і-маїлом: rusinska.obroda@stonline.sk

InfoРусин. Vydáva Русиньска оброда на Словенську за фінанчєй podpory MK SR. **Повєренá функциоу шєфредакторкы:** Anna Kuzmiaková, **редакторка** Kamila Hudaková. **Графїкá úправа:** Róbert Vico. **Адреса редакцїє:** Русиньска оброда, InfoРусин, Левочска 9, 08 001 Прешов. Tel.: 051/772 28 89, 051/748 27 75, 051/748 27 76, 0904 412 449, e-mail: rusinska.obroda@stonline.sk, toto číslo nájdete i на www.rusyn.sk. **Предплатнє на рок:** 150,- Sk, do európskych štátov: 300,- Sk, do mimoeurópskych štátov 30 \$, číslo účtu: 2660718084/1100. **Вýроба:** ADIN, s. r. o., Prešov. **Рєгїстрацнє чїсло:** MK SR 3158/2004. Neobjednané rukopisy a fotografie nevracіame. Publikujeme i názory, s ktorými nie vždy súhlasіme. Inzeráty, reklamy, sponzoring preberáme v редакції Info Русин, Prešov (budova Daňového úradu). Toto číslo vyšlo v náklade 2000 kusov.